

**VALSTYBINĖ AUGALININKYSTĖS TARNYBA
PRIE ŽEMĖS ŪKIO MINISTERIJOS**

**2011 M.
KVIEČIŲ DERLIAUS
KOKYBĖS TYRIMAS**

**Vilnius,
2011**

TURINYS

Įvadas	3
I. Geografinis pasiskirstymas	4
II. Ūkių dydis	6
III. Kviečių veislės	7
IV. Kokybės rodikliai	9
4.1. Hektolitro masė	9
4.2. Glitimo kiekis	9
4.3. Baltymų kiekis	10
4.4. Baltymų ir glitimo kiekių santykis	10
4.5. Kritimo skaičius	11
V. Kviečių klasės	12
VI. Kokybės rodiklių neatitiktys	13
VII. Vidutiniai kokybės rodikliai	14

ĮVADAS

Valstybinė augalininkystės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos (toliau – Tarnyba) antri metai organizavo kasmetinius javų derliaus kokybės tyrimus. Šiais metais pasirinkta tirti žieminius ir vasarinius kviečius. Kviečių kokybės rodiklius nustatė Tarnybos Augalininkystės produktų kokybės tyrimų laboratorija (skyrius).

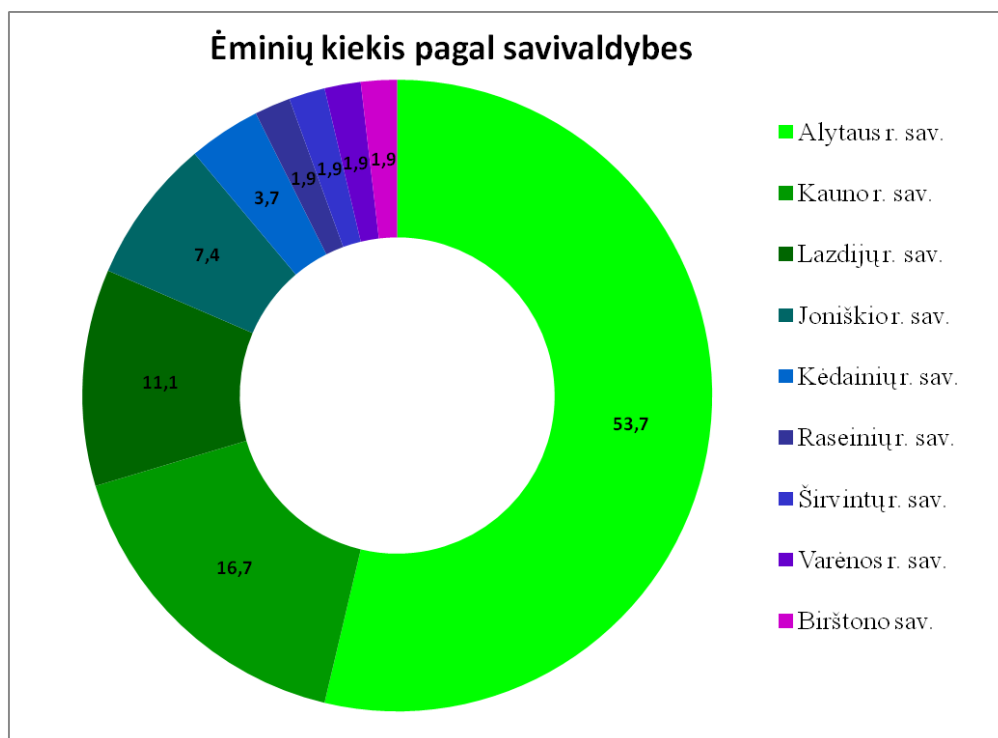
Šiais metais permaininga vasara nelepino ypač geru oru. Nepalankios meteorologinės sąlygos, prasidėjusios dar 2010 metų rudenį, neigiamai įtakojo lauko augalų augimą, brendimą ir pjūtį. To pasekmė mažesnis javų derlingumas. Pagal ūkininkų pateiktus duomenis jų prognozuotas vidutinis kviečių derlingumas – 4,7 t/ha, o vidutinis faktinis – 4,2 t/ha, nors 2010 m. buvo prognozuota – 5,7 t/ha, o vidutiniškai gauta – 4,5 t/ha.

Šiais metais pastebėta, kad ūkininkų ūkiuose užaugintuose kviečiuose yra didesnis fuzariozės pažeistų grūdų kiekis.

Kviečių derliaus kokybės tyrimų ėminiai paimti nuo 2011 m. rugsėjo 20 d. iki 2011 m. lapkričio 21 d.

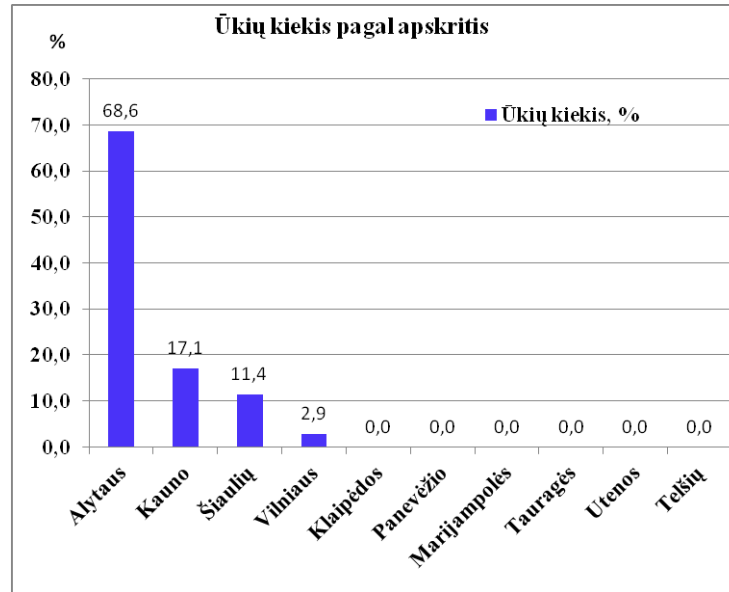
I. GEOGRAFINIS PASISKIRSTYMAS

2011 m. kviečių derliaus kokybės tyrime sutiko nemokamai dalyvauti 35 ūkių atstovai iš 9 savivaldybių (pav. 1).

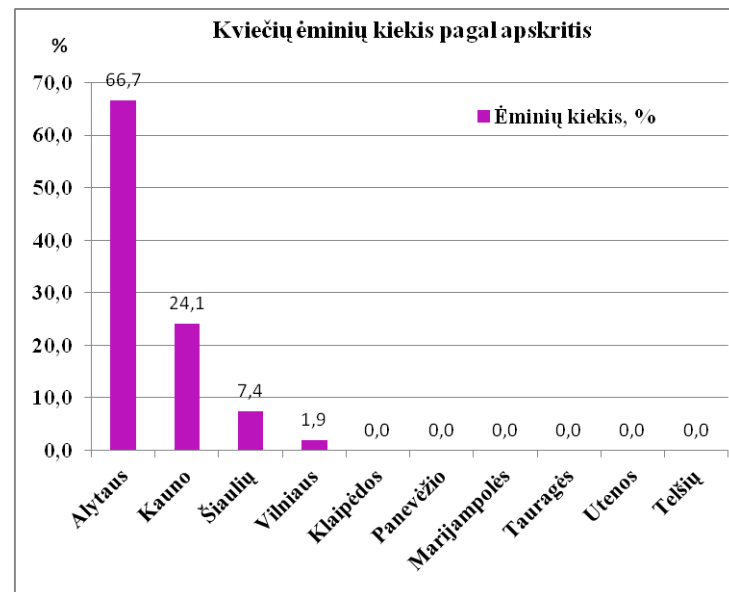

Pav. 1

Aktyviausi Alytaus, Kauno apskričių ūkininkai (pav. 2), bet daugiausia kviečių ėminių paimta ūkiuose Alytaus apskrityje (pav. 3). Kauno apskrityje paimta daugiau grūdų ėminių, nes buvo atsižvelgta į kiekviename ūkyje auginamas kviečių veisles, kviečių kūlimo datą, kviečių auginimo laukus, kitas javų rūšis ir t.t. Dėl šių priežasčių kai kuriuose ūkiuose paimti keli kviečių ėminiai.

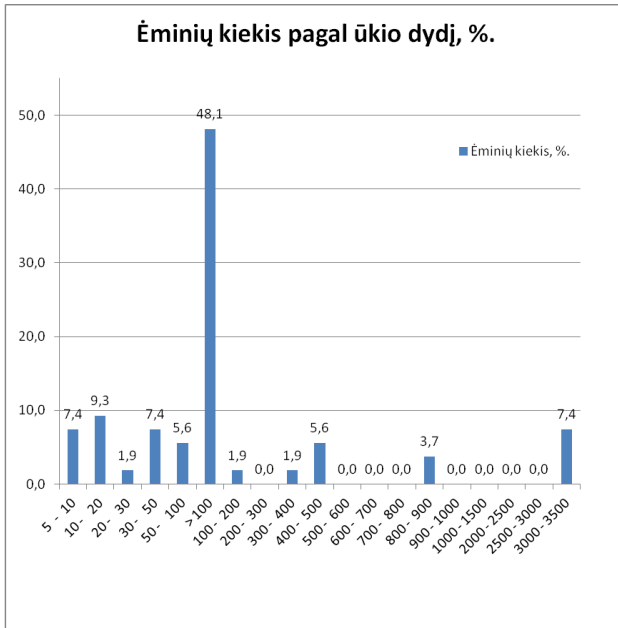
Pav. 2

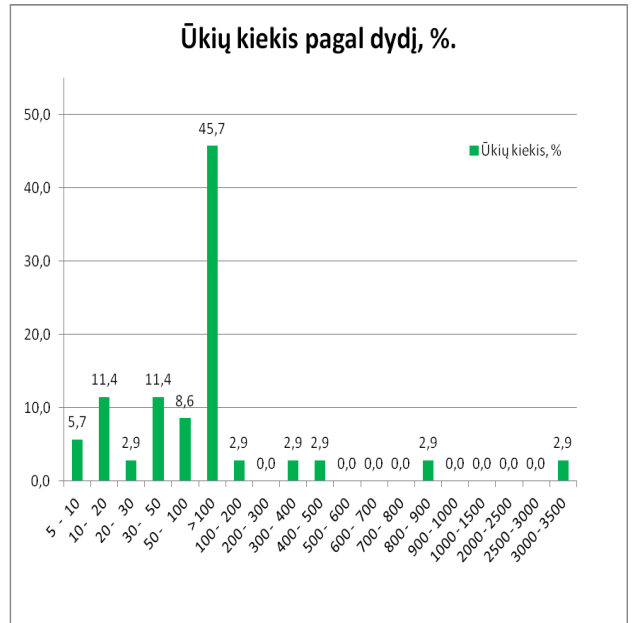
Pav. 3

II. ŪKIŲ DYDIS

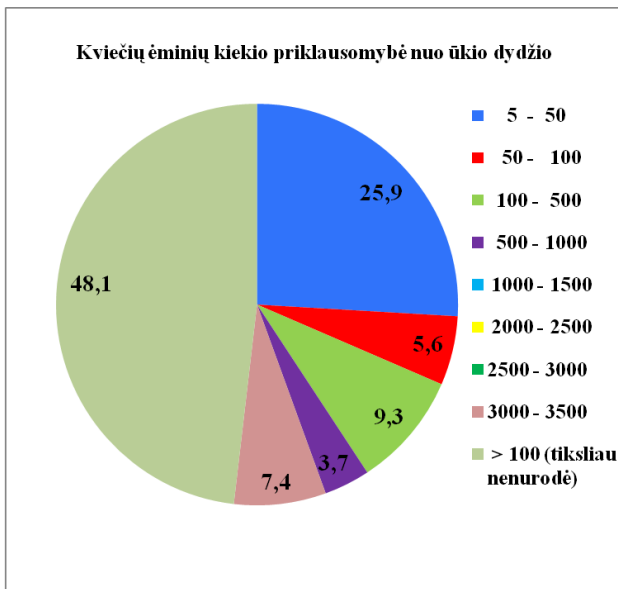
Šiame kviečių derliaus kokybės tyrime net 60,0 % ūkių yra didesni kaip 100 ha (pav. 6, 7) ir iš jų paimta 68,5 % visų kviečių ėminių (pav. 4, 5). Apmaudu, kad net 45,7 % ūkių atstovų nenorėjo atskleisti ūkio dydžio, tik nurodydami, kad jis didesnis kaip 100 ha.

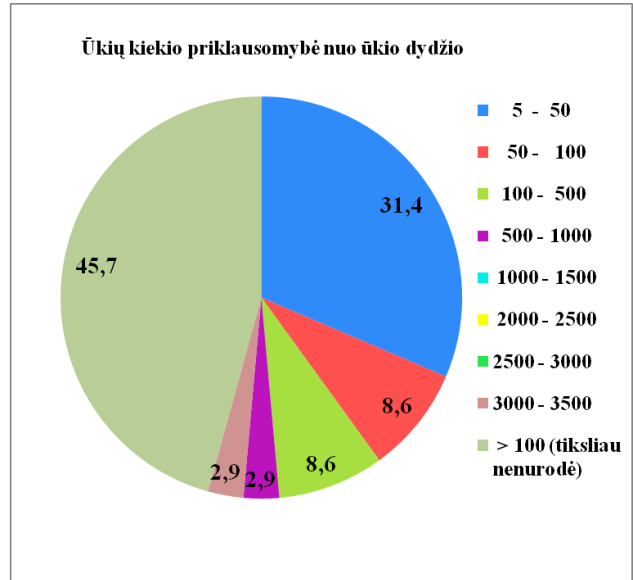
Pav. 4

Pav. 6

Pav. 5

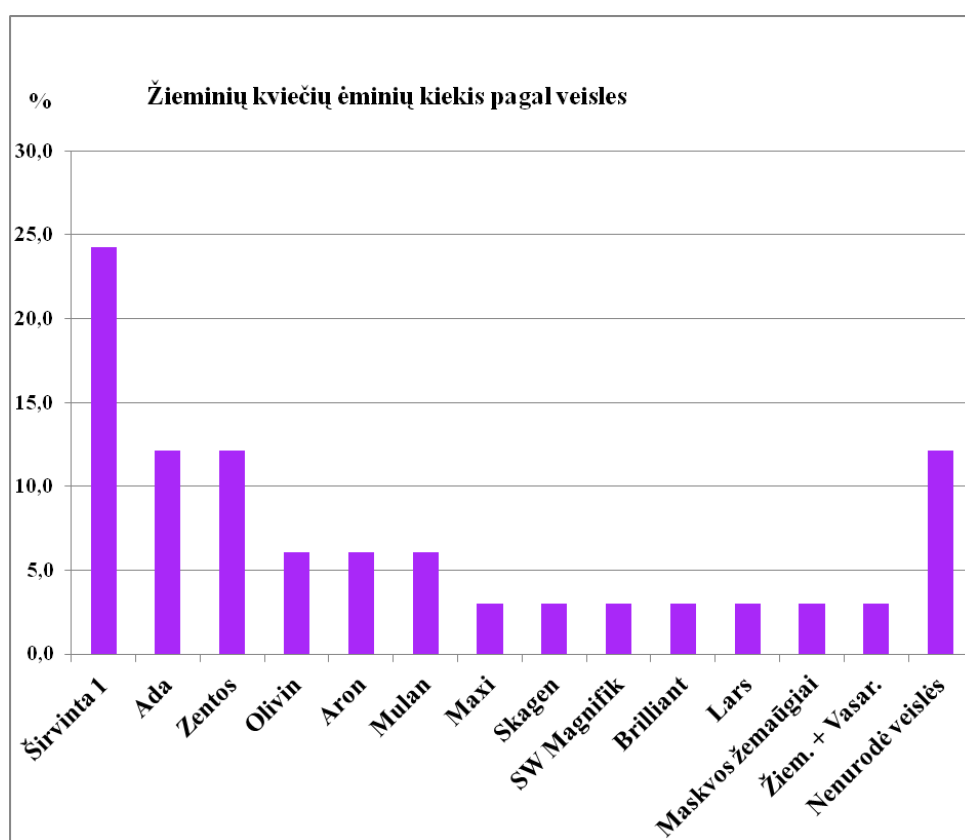

Pav. 7

III. KVIEČIŲ VEISLĖS

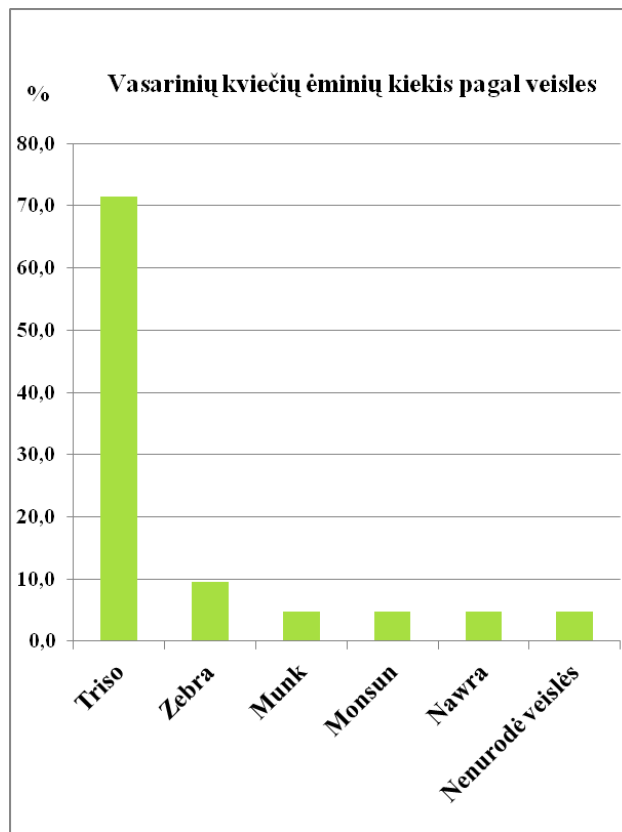
Kviečių derliaus kokybės tyrimų metu buvo tirta, kokios vyrauja žieminių (pav. 8) ir vasarinių kviečių veislės (pav. 9). Taip pat tirtas žieminių ir vasarinių kviečių veislių ėminys (mišinys).

2011 m. kviečių derliaus kokybės tyrime dalyvaujantys asmenys nurodė, kad 2010-2011 metų sezonu augino 12 žieminių kviečių veislių. Populiariausios žieminių kviečių veislės: „Širvinta 1“ (24,2 %), „Ada“ (12,1 %) ir „Zentos“ (12,1 %). Tačiau apklausų metu ūkininkai nenurodė kviečių veislės 12,1 % žieminių kviečių ėminių.

Pav. 8

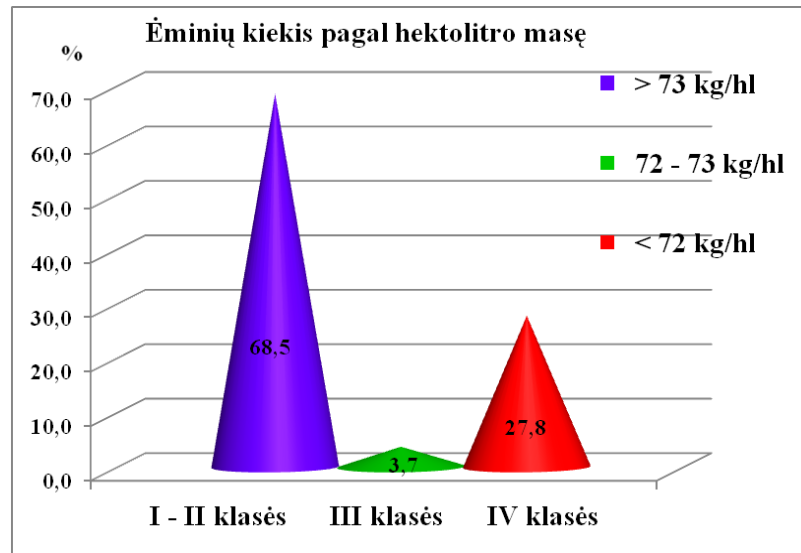
2011 m. kviečių derliaus kokybės tyrime dalyvaujantys asmenys nurodė 5 augintas vasarinių kviečių veisles. Populiariausios vasarinių kviečių veislės: „Triso“ (71,4 %) ir „Zebra“ (9,5 %). Tačiau apklausų metu ūkininkai nenurodė kviečių veislės tik 4,8 % vasarinių kviečių ėminių.

Pav. 9

IV. KOKYBĖS RODIKLIAI

4.1. Hektolitro masė

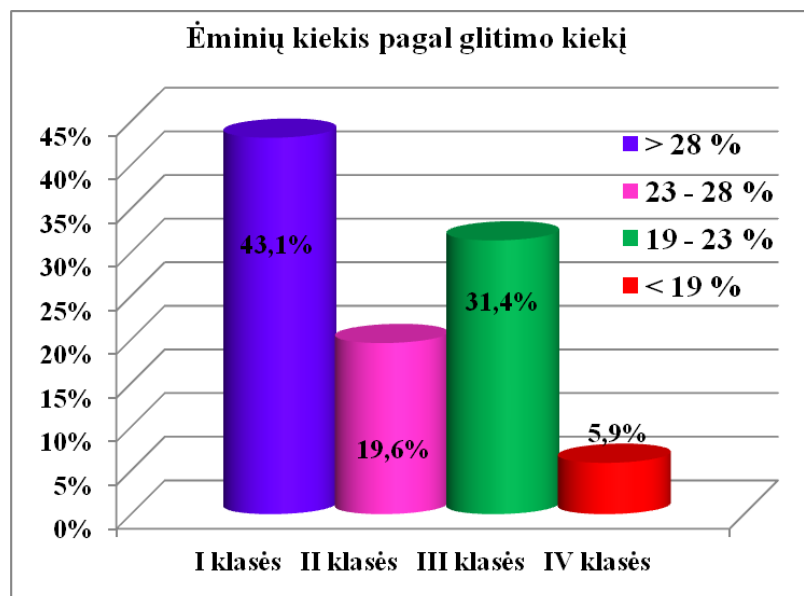
2011 m. ūkininkai ne itin jaudinosi dėl mažos kviečių hektolitro masės. Tai įrodo ir šie kviečių derliaus kokybės tyrimai (pav. 10). Net 31,5 % ėminių neatitinka I-II klasės kviečių reikalavimus dėl hektolitro masės: 3,7 % ėminių atitinka III klasės, o 27,8 % – tik IV klasės reikalavimus.

Pav. 10

4.2. Glitimo kiekis

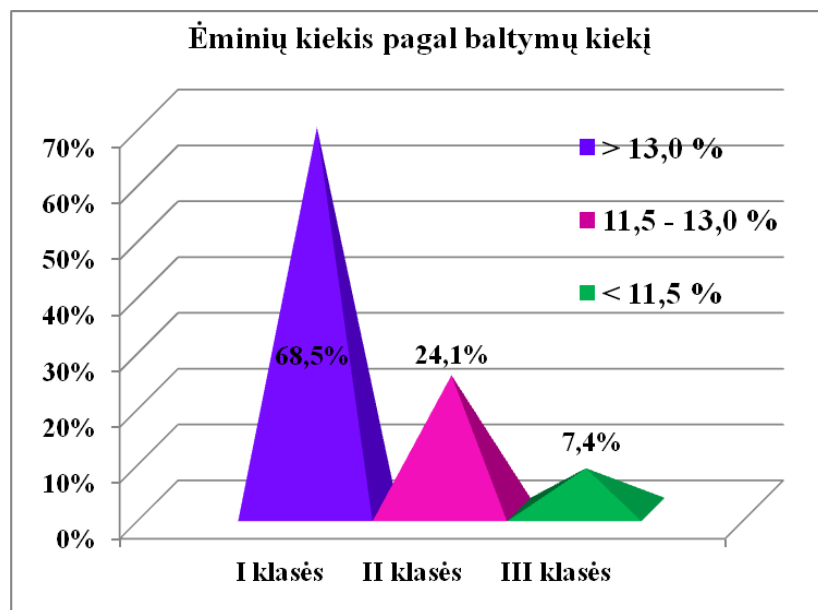
2011 m. kviečių glitimo kiekis buvo ne itin aukštas: dėl glitimo kiekio I klasei priskiriama net 43,1 % ėminių, II klasei – 19,6 % ėminių, o III ir IV klasėms – net 37,3 % ėminių (pav. 11).

Pav. 11

4.3. Baltymų kiekis

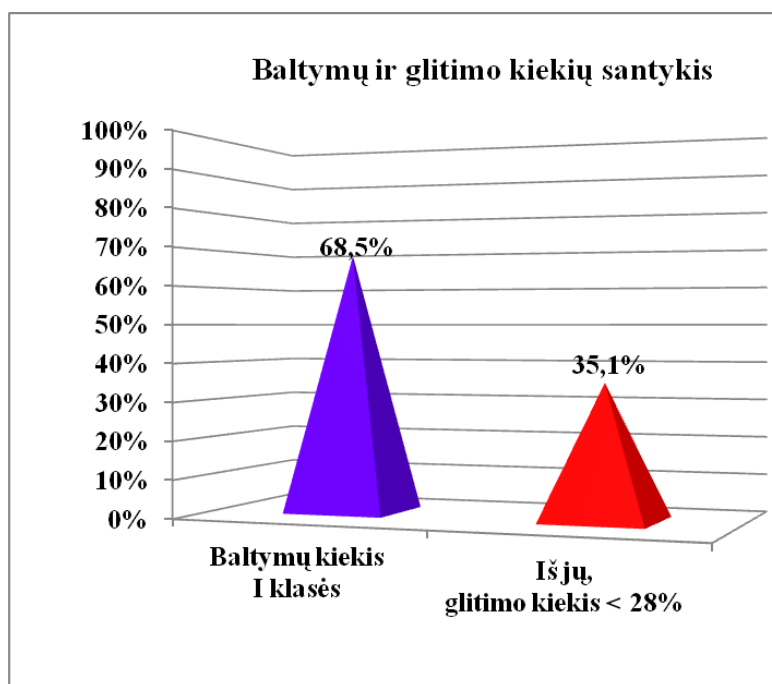
2011 m. pastebėtas aukštas baltymų kiekis tiek žiemiuose, tiek vasariuose kviečiuose: net 68,5 % ėminių su didesniu kaip 13,0 % baltymų kiekiu, atitinkančiu I klasės kviečių reikalavimus (pav. 12).

Pav. 12

4.4. Baltymų ir glitimo kiekių santykis

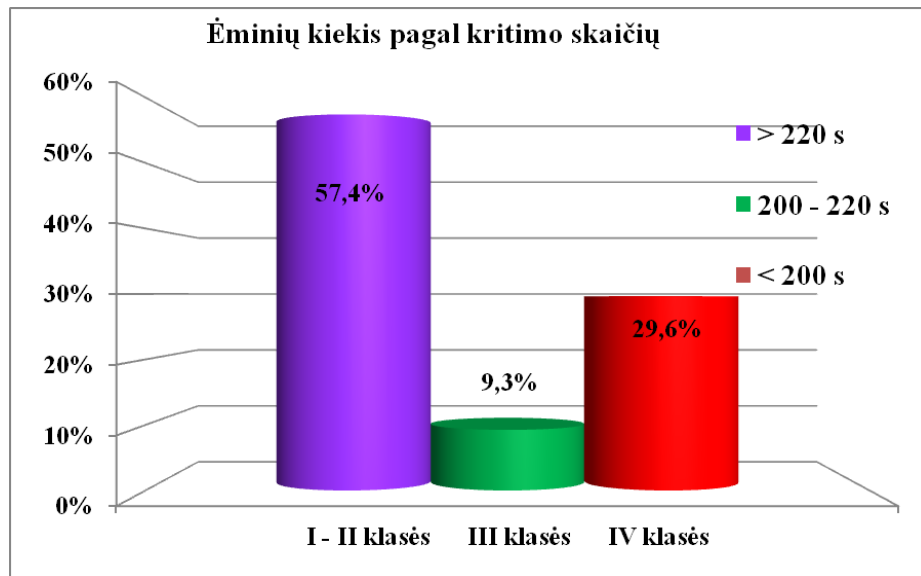
4.3 punkte pateikta, kad net 68,5 % ėminių atitinka I klasę, tačiau iš jų net 35,1 % ėminių neatitinka I klasės dėl mažo glitimo kiekio (pav. 13).

Pav. 13

4.5. Kritimo skaičius

2011 m. taip pat pastebėtas aukštas kritimo skaičius kviečiuose: net 57,4 % ėminių su didesniu kaip 220 s kritimo skaičiumi, atitinkančiu I-II klasės kviečių reikalavimus, tačiau net 29,6 % ėminių su mažesniu kaip 200 s kritimo skaičiumi, atitinkančiu IV klasės reikalavimus (pav. 14).

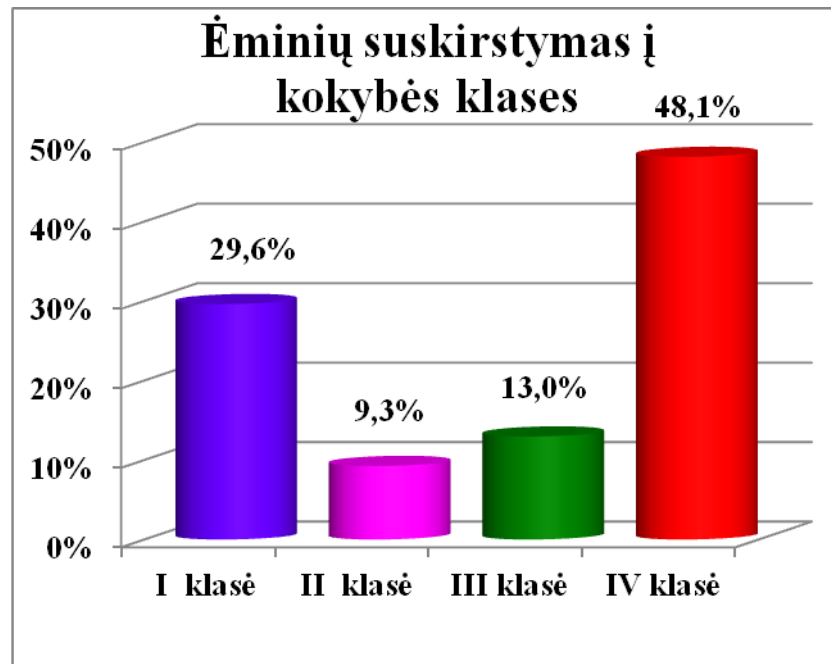

Pav. 14

V. KVIEČIŲ KLASĖS

2011 m. kviečių derliaus kokybės tyrimais įvertinus kviečių ėminių kokybės rodiklius nustatyta (pav. 15):

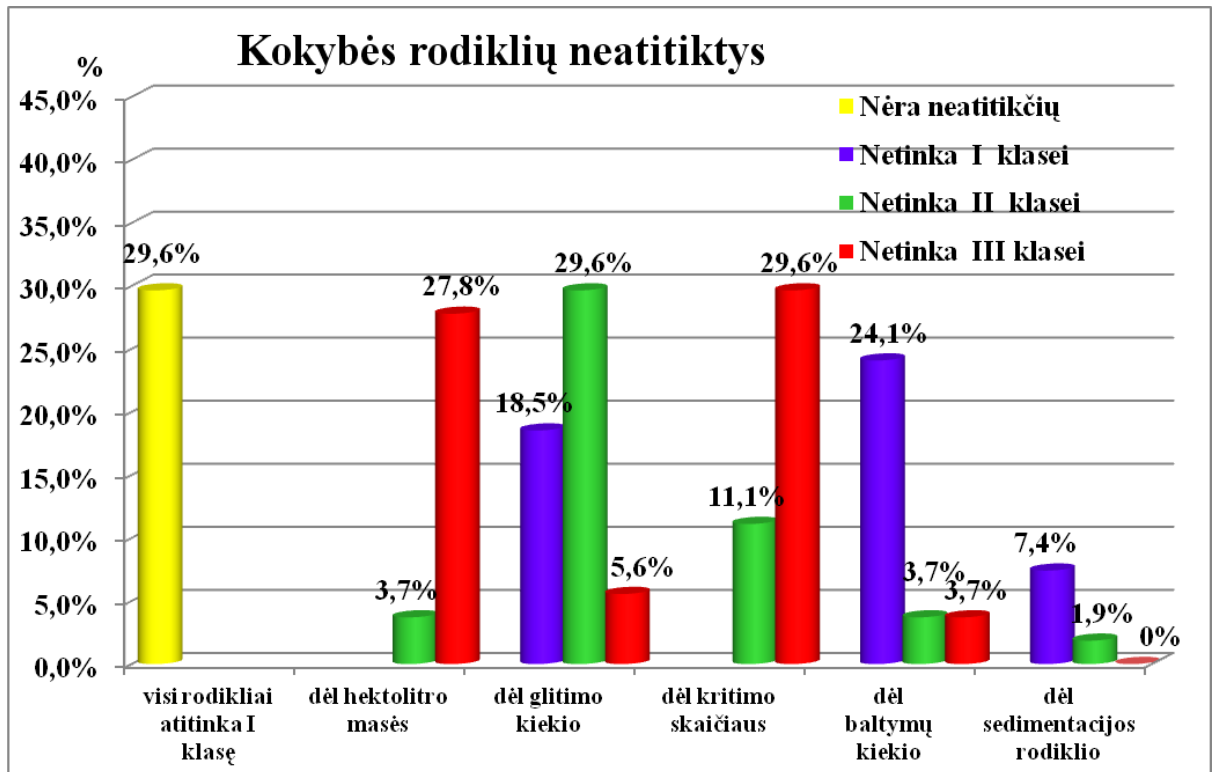
- 29,6 % ėminių atitinka I kokybės klasės reikalavimus;
- 9,3 % ėminių – II klasės;
- 13,0 % ėminių – III klasės;
- 48,1 % ėminių – IV klasės.

Pav. 15

VI. KOKYBĖS RODIKLIŲ NEATITIKTYS

2011 m. kviečių derliaus tyrime 29,6 % ėminių atitinka I kokybės klasės reikalavimus, o likusieji ėminiai dėl vienos ar kelių kokybės rodiklių neatitikčių priskirti žemesnei kokybės klasei. Didžiausia neatitiktis pastebėta dėl mažos hektolitro masės (27,8 % ėminių priskirti IV klasei), dėl mažo glitimo kiekio (29,6 % ėminių priskirti III klasei), dėl mažo kritimo skaičiaus (29,6 % ėminių priskirti IV klasei), dėl mažo baltymų kiekio (24,1 % ėminių priskirti II klasei) (pav. 16).

Pav. 16

VII. VIDUTINIAI KOKYBĖS RODIKLIAI

Šiame tyrime buvo tiriami 59,3 % žieminių, 38,9 % vasarinių ir 1,9 % žieminių-vasarinių kviečių ėminių. Ūkių atstovai nurodė, kad net 31,5 % ėminių paimta iš sertifikuotos sėklos užaugintų kviečių. Žieminių ir vasarinių kviečių vidutiniai kokybės rodikliai ir kiti parametrai pateikti 1-5 lentelėse.

1 lentelė. Žieminių kviečių vidutiniai kokybės rodikliai ir kiti parametrai

Parametras	Matavimo vnt.	Vertė	
		Vidutinė	sertifikuotos sėklos
Hektolitro masė	kg/hl	75,8	78,3
Kritimo skaičius	s	248,4	315,3
Baltymų kiekis	% s. m.	13,5	14,2
Glitimo kiekis	%	25,2	27,1
Sedimentacijos rodiklis	ml	55,9	59,3
Drėgmės kiekis	%	15,3	14,8
<i>Prognozuotas derlingumas</i>	<i>t/ha</i>	<i>5,0</i>	<i>6,6</i>
<i>Faktinis derlingumas</i>	<i>t/ha</i>	<i>4,5</i>	<i>6,3</i>

* - Prognozuotas ir faktinis derlingumai apskaičiuoti pagal ūkių atstovų pateiktus duomenis.

2 lentelė. Vasarinių kviečių vidutiniai kokybės rodikliai ir kiti parametrai

Parametras	Matavimo vnt.	Vertė	
		Vidutinė	sertifikuotos sėklos
Hektolitro masė	kg/hl	72,3	75,5
Kritimo skaičius	s	208,3	206,2
Baltymų kiekis	% s. m.	14,0	14,5
Glitimo kiekis	%	26,1	27,8
Sedimentacijos rodiklis	ml	54,1	61,3
Drėgmės kiekis	%	15,3	14,2
<i>Prognozuotas derlingumas</i>	<i>t/ha</i>	<i>4,2</i>	<i>5,1</i>
<i>Faktinis derlingumas</i>	<i>t/ha</i>	<i>3,7</i>	<i>4,7</i>

* - Prognozuotas ir faktinis derlingumai apskaičiuoti pagal ūkių atstovų pateiktus duomenis.

3 lentelė. Populiariausių kviečių veislių vidutiniai kokybės rodikliai ir kiti parametrai

Parametras	Matavimo vnt.	Žieminių kviečių			Vasarinių kviečių	
		„Širvinta 1“	„Ada“	„Zentos“	„Triso“	„Zebra“
Hektolitro masė	kg/hl	73,9	78,0	76,8	71,8	73,2
Kritimo skaičius	s	237,3	303,0	289,3	213,5	236,0
Baltymų kiekis	% s. m.	11,8	14,5	13,9	13,6	15,3
Glitimo kiekis	%	21,3	28,1	26,2	25,1	28,8
Sedimentacijos rodiklis	ml	36,9	61,0	69,7	51,1	50,0
Drėgmės kiekis	%	15,7	14,8	16,1	15,4	14,5
<i>Prognuozuotas derlingumas</i>	<i>t/ha</i>	<i>4,3</i>	<i>5,5</i>	<i>4,5</i>	<i>4,1</i>	<i>5,0</i>
<i>Faktinis derlingumas</i>	<i>t/ha</i>	<i>3,9</i>	<i>4,9</i>	<i>4,1</i>	<i>3,6</i>	<i>4,9</i>

* - Prognuozuotas ir faktinis derlingumai apskaičiuoti pagal ūkių atstovų pateiktus duomenis.

4 lentelė. Žieminių kviečių vidutiniai kokybės rodikliai ir kiti parametrai pagal apskritis

Parametras	Matavimo vnt.	Apskritis		
		Alytaus	Kauno	Šiaulių
Hektolitro masė	kg/hl	75,1	75,6	76,8
Kritimo skaičius	s	237,2	228,7	257,3
Baltymų kiekis	% s. m.	12,9	13,2	14,0
Glitimo kiekis	%	23,8	24,0	26,5
Sedimentacijos rodiklis	ml	52,7	50,6	60,6
Drėgmės kiekis	%	15,3	15,6	15,6
<i>Prognuozuotas derlingumas</i>	<i>t/ha</i>	<i>4,5</i>	<i>5,3</i>	<i>5,4</i>
<i>Faktinis derlingumas</i>	<i>t/ha</i>	<i>4,2</i>	<i>4,6</i>	<i>4,6</i>

* - Prognuozuotas ir faktinis derlingumai apskaičiuoti pagal ūkių atstovų pateiktus duomenis.

5 lentelė. Vasarinių kviečių vidutiniai kokybės rodikliai ir kiti parametrai pagal apskritis

Parametras	Matavimo vnt.	Apskritis	
		Alytaus	Kauno
Hektolitro masė	kg/hl	71,4	77,7
Kritimo skaičius	s	218,0	243,7
Baltymų kiekis	% s. m.	13,7	14,9
Glitimo kiekis	%	25,3	28,7
Sedimentacijos rodiklis	ml	51,3	63,7
Drėgmės kiekis	%	15,5	14,4
<i>Prognozuotas derlingumas</i>	<i>t/ha</i>	<i>3,8</i>	<i>6,0</i>
<i>Faktinis derlingumas</i>	<i>t/ha</i>	<i>3,4</i>	<i>5,8</i>

* - Prognozuotas ir faktinis derlingumai apskaičiuoti pagal ūkių atstovų pateiktus duomenis.